

KALLIO

peruspalvelukuntayhtymä

Valvontaeläinlääkärin puheenvuoro

Eläinvalvontainfo 2.2.2021

Esityksen sisältö:

- Ympäristöterveydenhuollon valvonnan organisaatio
- Paikalliset ympäristöterveydenhuollon viranomaiset
 - Peruspalvelukuntayhtymä Kallio
- Ympäristöterveydenhuollon tehtävät
- Valvontaeläinlääkärin työnkuva
- Suhde muihin viranomaisiin (aluehallintovirasto, poliisi)
- Eläinlääkintähuollon valvontaprosessien eteneminen
 - Hallintoprosessi
 - Rikosprosessi
- Havainnot tarkastuksilta
 - Eläinsuojelu
 - Alkutuotannon valvonta
- Hyvä tietää ja UKK
- Linkkejä lainsäädäntöön
- Yhteystiedot

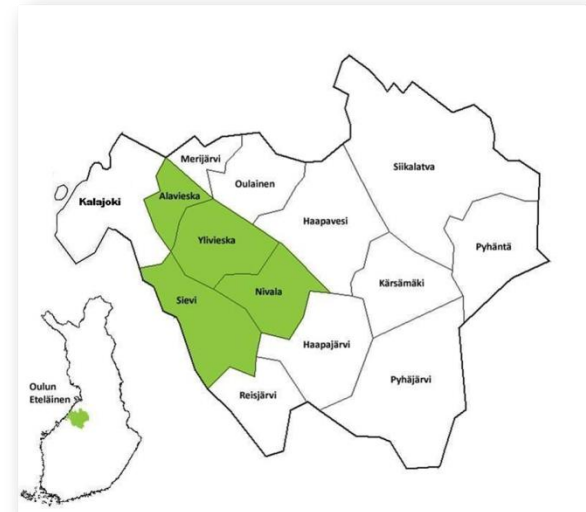
Ympäristöterveydenhuollon valvonnan organisaatio

- Kunta (paikallinen ympäristöterveydenhuollon yksikkö)
 - Ympäristöterveydenhuolto järjestetään käytännössä yhteistoiminta-alueilla (Laki ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueesta, 2009)
- Aluehallintovirasto
 - Valvoo eri lakien, mm. eläinsuojelulain sekä sen nojalla annettujen säännösten täytäntöönpanoa ja noudattamista toimialueellaan
- Keskusvirastot (Ruokavirasto, Valvira)
 - Ohjaa ja valvoo keskushallinnon viranomaisena
- Ministeriöt (STM, MMM)
 - Ohjaa ja valvoo ylimpänä viranomaisena
 - Lainvalmistelu
- EU

Paikalliset ympäristöterveydenhuollon viranomaiset

- Pohjois-Pohjanmaalla on 7 ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueita
 - Peruspalvelukuntayhtymä Kallio
 - Kalajoen ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alue
 - Peruspalvelukuntayhtymä Selänne
 - Ympäristöpalvelut Helmi
 - Oulun seudun ympäristötoimi
 - Kuusamon, Posion ja Taivalkosken ympäristöterveysvalvonta
 - Oulunkaari

- Peruspalvelukuntayhtymä Kallio
 - Ympäristöterveydenhuollon johtaja
 - 4 terveystarkastajaa
 - 7 praktikkoeläinlääkärää
 - 1 valvontaeläinlääkärää

Ympäristöterveydenhuollon tehtävät

Eläinlääkintähuolto

- Eläinlääkäripalvelut
 - Käytännön eläinlääkintä
 - Terveysthuolto
 - Kiireellinen eläinlääkäriapu kaikkina vuorokaudenaikoina kaikille kotieläimille
- Eläintenpidon terveydellinen valvonta ja eläintautien vastustaminen ja ennalta ehkäiseminen
- Eläinsuojelu

Elintarvikevalvonta

- Eläimistä saatavien elintarvikkeiden alkutuotannon valvonta
- Muu elintarvikkeiden turvallisuuden valvonta
- Laitosvalvonta, ilmoitetut elintarvikehuoneistot

Terveysuojelu

- Vesi: uimavedet, talousvesi
- Asumisterveys, kokoontumistilat jne.

Tupakka- ja nikotiinivalmisteiden valvonta

Valvontaeläinlääkärin työnkuva

- Mitä kaikkia tarkastuksia tiloille tehdään
 - Valtion valvontatehtävät
 1. Eläinsuojeluvalvonta
 2. Eläintautivalvonta
 3. Lääkekirjanpidon ja lääkitysten valvonta
 4. Vierasainevalvonta
 3. Sivutuotteet (raatojen hävitys), polttolaitokset
 4. Merkintä- ja rekisteröinti
 - Kunnalliset valvontatehtävät
 1. Alkutuotannon valvonta (maidontuotantotilat)
 - (2. Laitosvalvonta, eläinperäiset elintarvikkeet
 3. Kotiteurastusyrittäjien elintarvikehuoneistot)

Suhde muihin viranomaisiin

Aluehallintovirasto

- Suunnittelu, ohjaus ja valvontatehtäviä
- Käsittelee tarvittaessa eläinlääkäreistä tehtyjä kanteluita
- Osallistuu eläinsuojelulain mukaiseen valvontaan oma-aloitteisesti tai paikallisen eläinsuojeluviranomaisen pyydettyä tehtävien siirtämistä aluehallintovirastolle
- Otantaan perustuva valvonta
- Tekee hallinnolliset laajennukset kunnaneläinlääkärin tekemästä tarkastuksesta
- Määrää tarvittaessa kunnaneläinlääkärin tekemään tarkastuksen eläintenpitopaikkaan
- Yhteistyö eläintautitapauksissa kunnan ja AVIn kesken (työnjaosta on säädetty laissa)

Poliisi

- Myös poliisi on eläinsuojeluviranomainen
- Virka-apu (Eläinsuojelulaki 50 §)
 - Jos viranomaista estetään suorittamasta valvontatehtäväänsä ja esteen poistaminen edellyttää poliisin toimivaltuuksien käyttöä
- Esitutkinta

Yhteistyötä tarvittaessa myös muiden viranomaistahojen kanssa (ELY, maaseututoimi, rakennusvalvonta ym.)

Eläinsuojeluvalvonta, valvontaprosessi 1/5

Eläinsuojelulain tarkoituksena on suojella eläimiä parhaalla mahdollisella tavalla kärsimykseltä, kivulta ja tuskalta. Lain tarkoituksena on myös edistää eläinten hyvinvointia ja hyvää kohtelua (eläinsuojelulaki 247/1996, 1 §).

Eläinsuojelutarkastus

- Epäilyyn perustuva tarkastus, eläinsuojelulaki (247/1996) 39 §
 - Eläinsuojeluviranomaisella on oikeus suorittaa tarkastus, jos on aihetta epäillä, että eläintä hoidetaan, kohdellaan tai käytetään eläinsuojelulain taikka sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten tai lopetusasetuksen vastaisesti.
 - Viranomaisella on oikeus päästä tiloihin, joissa eläintä pidetään, ja ottaa korvauksetta tarvittavia näytteitä. Tarkastuksessa voidaan tarkastaa eläin, sen pitopaikka sekä eläintä varten tarkoitettua ravintoa, juotavaa, varusteita ja välineitä.
 - Kotirauhan piirissä tarkastuksen saa suorittaa ja näytteen ottaa vain viranomainen ja tarkastuksen saa suorittaa ja näytteen ottaa vain, jos se on välttämätöntä ja on aihetta epäillä eläimen omistajan tai haltijan syyllistyneen eläinsuojelulain vastaiseen, rangaistavaksi säädettyyn menettelyyn
 - Kotirauhan piiri kattaa lähtökohtaisesti pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyt tilat
 - Epäily syntyy yleensä eläinsuojeluilmoituksen perusteella
 - Kansalaiset, teurastamon tarkastuseläinlääkäri, toinen viranomainen

Eläinsuojeluvalvonta, valvontaprosessi 2/5

- Ilman epäilyä tehtävä tarkastus
 - Ilmoituksenvaraiset kohteet
 - Sirkukset, eläinnäyttelyt, kilpailut
 - Projektit, selvitykset (eläinsuojelulaki 48 §)
- Tarkastukset suoritetaan yleensä ennalta ilmoittamatta
 - Tarkoituksena on saada todellinen kuva tilanteesta
- Eläinten omistajalle / haltijalle varataan tilaisuus olla läsnä tarkastuksessa
 - Omistajaa tavoitellaan aina
 - Henkilölle varataan kohtuullinen aika tulla paikalle
 - Omistaja voi pyytää paikalle muun henkilön halutessaan
 - Eläinten tilanne vaikuttaa siihen, kuinka paljon tarkastusta voi siirtää
- Tarkastuksen eteneminen
 - Tarkastetaan pitopaikassa pidettävien eläinten olosuhteet ja hoito
 - Usein esitiedoissa on mainittu asioita, jotka vaativat erityistä huomiota
 - Täytyvätkö eläinsuojelulainsäädännön vähimmäisvaatimukset
 - Keskustellaan omistajan kanssa

Eläinsuojeluvalvonta, valvontaprosessi 3/5

Tarkastuksen lopputulos

- Kaikki kunnossa: kirjoitetaan tarkastuskertomus, joka annetaan tai lähetetään omistajalle. Mahdolliset neuvot eläinten hyvinvoinnin edistämiseksi. Asian käsittely päättyy siihen.
 - Ei mahdollista silloin, kun lainsäädäntöä on selkeästi rikottu (ks. eläinsuojelulaki 40 §)
- Tarkastuksessa havaitaan epäkohtia:

Kuuleminen (joko suullisesti tarkastuksella tai kirjallisesti kirjeitse)

- Omistajalle / haltijalle varataan tilaisuus reagoida tarkastuksen tuloksiin ja antaa selvityksensä asiassa
- Kuulemiselle asetetaan määräaika, joka riippuu asian laadusta
- Jos epäkohdat korjataan kuulemisaikana, käydään tilanne tarkastamassa paikan päällä, siitä kirjoitetaan tarkastuskertomus ja asian käsittely päättyy siihen.

Eläinsuojeluvalvonta, valvontaprosessi 4/5

Hallintopäätös määräysten / kieltojen antamisesta (ks. eläinsuojelulaki 42 §)

- Päätökseen kirjataan selkeästi havaitut epäkohdat, annettavat määräykset tai kiellot ja niiden korjaamiselle asetetut määräajat
- Määräaika riippuu epäkohdan laadusta
- Annetaan kirjallisena, toimitetaan todisteellisesti
- Päätös on valituskelpoinen ja sen mukana annetaan valitusosoitus.
- Päätöksestä voi valittaa hallinto-oikeuteen

Uusintatarkastus

- Määräysten noudattamisen valvomiseksi, määräaikojen umpeuduttua
- Mikäli määräyksiä ei ole noudatettu ja epäkohtia ei ole kokonaan korjattu, annetaan uudet määräykset / aiemmat jäävät voimaan
- Tarkastuksia jatketaan niin kauan, että epäkohdat on korjattu

Eläinsuojeluvalvonta, valvontaprosessi 5/5

Kiireelliset toimenpiteet eläinten hyvinvoinnin turvaamiseksi

- Kun eläinten hyvinvointi on vakavasti vaarantunut, eläimet kärsivät eikä omistaja ole kykeneväinen korjaamaan tilannetta
 - Eläinsuojelulaki 44 §, välittömät toimenpiteet eläimen hyvinvoinnin turvaamiseksi:
Eläimelle voidaan hankkia hoitoa muualta tai hoitaja taikka rehua tai muita eläimen hyvinvoinnin kannalta ehdottoman välttämättömiä aineita taikka, jos se ei ole mahdollista tai tarkoituksenmukaista, eläin voidaan lopettaa tai toimittaa teurastettavaksi taikka myydä huutokaupalla tai käyvästä hinnasta muuten.
- Asiasta tehdään hallintopäätös (ks. edellä)

Kustannukset:

- Toimenpiteiden kustannuksista vastaa aina eläinten omistaja tai haltija (eläinsuojelulaki 58 §)

Ilmoitusvelvollisuus:

- Tarkastuskertomukset ja päätökset tiedoksi poliisille (eläinsuojelulaki 63 §)
- Tarkastuskertomukset menevät tiedoksi myös AVlin, joka määrittää, onko tarvetta laajentaa tarkastus täydentävien ehtojen valvonnaksi.

Rikosoikeudellinen vastuu 1/2

- Rikosoikeudellinen prosessi ja hallinnollinen prosessi ovat toisistaan erilliset
- Eläinten kaltoinkohtelu on kriminalisoitu. Rikoslain mukaan ”joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta pahoinpitelemällä, liiallisesti rasittamalla, jättämällä tarpeellista hoitoa tai ravintoa vaille [...] kohtelee eläintä julmasti tai tarpeetonta kärsimystä, kipua tai tuskaa aiheuttaen, on tuomittava eläinsuojelurikoksesta sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi”.
- Perusmuodon ohella rikoslaista löytyvät myös törkeä ja lievä eläinsuojelurikos sekä eläintenpitokielto.
- Lisäksi eläinsuojelulaissa on säädetty eläinsuojelurikkomuksesta.
- Eläintenpitokielto ei ole rangaistus vaan turvaamistoimi, jottei eläin joutuisi uudestaan rikoksen kohteeksi.
 - Eläintenpitokiellon antaa tuomioistuin
 - Kiellon saanut henkilö ei saa omistaa, pitää eikä hoitaa eläimiä eikä vastata eläinten hyvinvoinnista.

Rikosoikeudellinen vastuu 2/2

- Yleensä käytännössä edellyttää esitutkintapyyntöä poliisille
- Poliisi suorittaa esitutkinnan
- Syyttäjä päättää syytteen nostamisesta
- Asian käsittely käräjäoikeudessa
 - Eläinlääkäri on yleensä oikeudenkäynnissä syyttäjän todistajana
- Tuomio ja mahdollinen eläintenpitokielto

HUOM: Joskus tilanne on se, ettei kynnys syytteen nostamiseksi ylity tai tuomioistuin hylkää syytteen eläinsuojelurikoksesta, vaikka on todettu, ettei toiminta täytä kaikkia lain vaatimuksia.

Hallinnollinen prosessi jatkuu silti, kunnes lain vaatimukset täyttyvät.

Yleisimmät epäkohdat eläinsuojelutarkastuksilla, tuotantoeläimet

- Tilanahtaus
 - Liikaa vasikoita tai nuorkarjaa / karsina
 - Lampaat
- Sopivan makuupaikan puute
 - Talvisin etenkin kylmäkasvatuksessa eli ympärivuotisesti ulkona kasvatettavilla (siilokarsinoissa, ladoissa ja kylmäpihatoissa)
- Lannanpoiston laiminlyönti, pitopaikan puhtaanapito (vuosipuhdistus!)
- Eläinten likaisuus
- Ruokinnan riittämättömyys, laihoja eläimiä
 - Etenkin vasikoiden ja nuorkarjan osalta
 - Arvioinnissa käytetään yleisesti käytettyjä kuntoluokitusohjeita (esim. ProAgrialla on hyviä ohjeita)
- Pitopaikan rakenteet huonokuntoiset , laitteita rikki
- Liikaa työtä hoitajien lukumäärään ja voimiin nähden
- Jaloitteluvälvoitteen laiminlyönnit

Yleisimmät epäkohdat, tuotantoeläimet, jatkoa

- Vesi: Juomapaikkoja ei ole riittävästi suhteessa eläinmäärään, kylmäpihatossa pidettävillä naudoilla ei ole lämmitettäviä vesikuppeja tai ympärivuotisesti ulkona pidettävillä naudoilla vesi pääsee jäätymään. Lampailla vesi pääsee jäätymään.
- Sorkkahoidon puutteellisuus (nauta, lammas) ja keritseminen
- Liian vanhojen vasikoiden pito yksittäiskarsinoissa
- Siat: Virikemateriaalin, pesäntekomateriaalin, kuivikkeiden puutteet
- Sairaiden eläinten hoito ja lopettaminen laiminlyöty

- Ylensä tilalla on merkinnän ja rekisteröinnin puutteita silloin, kun paljon muitakin ongelmia
- Sivutuotteita (raatoja) ei ole hävitetty raatokeräilyn kautta

Yleisimmät epäkohdat, seuraeläimet

Kissat

- Paljon kissoja, kontrolloimaton lisääntyminen ja siitä aiheutuvat ongelmat
 - Tätä valitettavasti näkee joskus maatiiloillakin. Onneksi harvoin. On ongelma paitsi kissojen myös tilan tautisuojausten kannalta!
- Puolivillit kissalaumat, joissa kissoja tulee ja menee (ongelma hankalasti hahmotettavissa ja hallittavissa)
- Hyvinvoinnista huolehtiminen puutteellista, mm. hoitamattomia korvapunkkitartuntoja

Koirat

- Säätösuoja puuttuu tai on puutteellinen ottaen huomioon koiran tarpeet
- Koira ei saa tarpeeksi liikuntaa ja virikkeitä

Kissojen kuljeskelu naapureiden pihilla tai koirien naapurustoa häiritsevä haukkuminen ei ole ensisijaisesti eläinsuojeluasia.

Alkutuotannon valvonta

- Elintarvikevalvontaa, joka on maksullista.
- Maidontuotantotilojen valvontavelvoitteesta säädetään eläimistä saatavien elintarvikkeiden valvonta-asetuksessa (EY) N:o 854/2004.
- Suurin osa tarkastuksista tehdään valvontasuunnitelman mukaisesti, ilman epäilyä laiminlyönneistä.
- Riskiperusteisuus ohjaa, ainakin periaatteessa.
- Maidontuotantotiloille tehdään hygieniatarkastus n. viiden vuoden välein. Tarkastustiheys on määritelty Ruokaviraston laatimassa valtakunnallisessa valvontaohjelmassa.
- Raakamaitoa myyville tiloille tarkastuksia tehdään tiheämmin (riskiperusteisuus).
- Maidontuotantotiloja valvoo kuntaan virkasuhteessa oleva eläinlääkäri
- Jos tarkastuksessa havaitaan epäkohtia, annetaan toimijalle korjauskehotus määräaikoineen
- Uusintatarkastuksella varmistetaan, että epäkohta on korjattu
- Jos epäkohtaa ei korjata kehotuksesta huolimatta, ryhdytään hallinnollisiin pakkokeinoihin (määräykset, kiellot)

Yleisimmät epäkohdat hygieniatarkastuksilla

- Eläinten puhtaus
- Rehuvarastojen järjestys ja siisteys
 - Ylimääräistä, myös käytöstä poistettua tavaraa nurkkia myöten
 - Lattialla viljaa ym. rehua houkuttelemassa haittaeläimiä
 - Ongelma tautisuojausten, etenkin jyrksijäkontrollin kannalta – ruokaa ja piilopaikkoja jyrksijöille
- Ei sopivia ja siistejä varastotiloja kaikelle tavaralle
- Puutteita kirjanpidossa
 - Lääkekirjanpito
 - Kirjanpito tutkimustuloksista
- Maitohuoneiden avoimet ovet ja ikkunat
- Kuluneet lattiat, joihin kertyy likaa
- Lypsykoneen huolto ja testaus tekemättä vuosien ajan
- Raakamaidon myyntiin liittyviä vaatimuksia ei ole noudatettu

HUOM: Tietyt tarkastettavat kohdat ovat täydentävien ehtojen vaatimuskohtia. Niissä kohdissa havaitut epäkohdat tulevat tiedoksi AVlin, joka määrittää, onko tarvetta laajentaa tarkastus täydentävien ehtojen valvonnaksi.

Hyvä tietää tarkastuksista - yhteenvetoa

- Viranomaisten toimivalta perustuu lakiin ja ne toimivat virkavastuulla
- Viranomaisella on oikeus suorittaa tarkastus
- Tarkastuksella havainnot verrataan lainsäädännön vähimmäisvaatimuksiin
 - Laki ja asetukset ovat juridisesti sitovia
 - Ruokaviraston ym. ohjeet ja tulkinnat neuvoo-antavia
- Tarkastuksesta laaditaan aina tarkastuskertomus
- Tarkastuksilla otetaan usein valokuvia, joista laaditaan kuvaliite kertomukseen
- Tarkastuskertomukset ovat julkisia asiakirjoja
 - Poikkeus: Julkisuuslain (621/1999) nojalla salassa pidettävät asiat (terveys, talous ym.)
- Asianosaista kuullaan aina ennen asian ratkaisemista (poikkeus: esl 44 §, jos häntä ei tavoiteta)
- Päätökset ovat valituskelpoisia ja päätöksen mukana tulee valitusosoitus
- Eläinsuojelulain 63 §:n mukainen ilmoitusvelvollisuus poliisille edellyttää, että eläinsuojeluviranomainen ilmoittaa säännöstenvastaisuudesta poliisille
- Rikosoikeudelliset seuraamukset mahdollisia
- Tukiseuraamukset mahdollisia
 - Laajentaminen täydentävien ehtojen valvonnaksi – AVI
 - Varsinaiset täydentävien ehtojen valvonnat tekee AVI

UKK

Ilmoitetaanko tarkastuksesta etukäteen vai tehdäänkö se ennalta ilmoittamatta?

- Tarkastukset tehdään pääsääntöisesti ennalta ilmoittamatta.

Saanko tietää ilmoittajan nimen?

- Ilmoittajan henkilöllisyyttä ei kerrota kohteelle ilman ilmoittajan lupaa

Saako tilallinen kuvata tarkastuksen

- Saa kuvata oman käyttöön. Kuvamateriaalia ei saa julkaista somessa (tai missään muuallakaan) ilman lupaa.

Miten nopeasti saan tarkastuksesta laaditun tarkastuskertomuksen?

- Mahdollisimman pian, yleensä viimeistään 2 viikon sisällä tarkastuksesta

Miksi eläinsuojelupäätöstä ei toimiteta tavallisena kirjeenä?

- Päätös pitää toimittaa todisteellisesti, joten se toimitetaan henkilökohtaisesti, saantitodistuskirjeenä tai haastemiehen välityksellä

Milloin uusintatarkastus tehdään?

- Riippuu tapauksesta, jotkut epäkohdat ovat sellaisia, että niiden korjaaminen pitää käydä varmistamassa paikan päällä jo seuraavana päivänä
- Viimeistään määräaikojen umpeuduttua (ei välttämättä heti seuraavana päivänä)

Lainsäädäntöä ja linkkejä ohjeisiin 1/2

Lait ja asetukset löytyvät netistä nimellä tai säädösnumerolla hakemalla

Elintarvikkeiden tuotanto (kts. Ruokaviraston sivuilta)

<https://www.ruokavirasto.fi/yritykset/elintarvikeala/elintarvikkeiden-alkutuotanto>

- Lainsäädäntöä mm.
 - Alkutuotantoasetus (1368/2011)
 - Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus elintarvikehygieniasta (EY) N:o 852/2004
 - Valtioneuvoston asetus elintarviketurvallisuusriskeiltään vähäisistä toiminnoista (1258/2011)
 - Elintarvikelaki (23/2006)

Lainsäädäntöä ja linkkejä ohjeisiin 2/2

Eläinsuojelu

- Eläinsuojelulaki (247/1996)
- Eläinsuojeluasetus (396/1996)
- Valtioneuvoston eläinlajikohtaiset asetukset, esimerkiksi
 - Valtioneuvoston asetus nautojen suojelusta (592/2010)
 - Valtioneuvoston asetus sikojen suojelusta (629/2012)
 - Valtioneuvoston asetus lampaiden suojelusta (587/2010)
- Eläinsuojelulain uudistustyö on parhaillaan käynnissä. Eläinsuojelulaista tulee eläinten hyvinvointilaki

Ohjeita eläinten puhtauteen liittyen

https://www.ruokavirasto.fi/globalassets/tietoa-meista/asiointi/oppaat-ja-lomakkeet/yritykset/elintarvikeala/laitokset/liha/ohje_nautojen_puhtauden_valvonta_teurastamossa.pdf

- Luokitteluohje kuvien kanssa ohjeen lopussa

<https://www.ett.fi/nauta/hyvinvointi/>

Yhteystiedot

Peruspalvelukuntayhtymä Kallio
Ympäristöterveydenhuolto
Valvontaeläinlääkäri Päivi Pyykönen
Tasangontie 21
84100 Ylivieska

paivi.pyykonen@kalliopp.fi

p. 044-419 5806

www.kalliopp.fi